УДК 661.66

ІЛЮЩЕНКО Л.К.**, *ХОЛОДНИЙ Г.О.*****,** канд. екон. наук.

ШЛЯХИ ОСВОЄННЯ НОВИХ ВИДІВ ДІЯЛЬНОСТІ ВУГЛЕДОБУВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Реалізація стратегій скорочення й ліквідації в процесі реструктуризації вугільної промисловості в останні роки не забезпечила досягнення намічених цілей по оздоровленню вугільної галузі. При цьому проведені структурні перетворення вугільної промисловості, пов'язані з масовим і одночасним закриттям значної кількості шахт, крім економічних проблем, обумовили виникнення цілого ряду нових соціальних та екологічних. Одним з напрямків стратегічного розвитку шахт у короткостроковій і довгостроковій перспективі може стати стратегія диверсифікованості діяльності вугільних підприємств.

Класифікацією виділено чотири напрямки диверсифікованості діяльності вугільних шахт: використання супутніх видобутку вугілля продуктів і відходів вуглезбагачення; використання шахтних вод і вод відстійників; використання підземних вироблень; використання низькоякісного вугілля. Кожне із цих напрямків може бути реалізоване в різних варіантах [1, с. 37].

У першу класифікаційну групу включені напрямки диверсифікованості, пов'язані з переробкою шахтного метану, утилізацією й промисловою переробкою порожніх порід і відходів вуглезбагачення. Попутний видобуток і переробка метану відкриває більші можливості для зменшення дефіциту газу в країні, а також забезпечення безпечних умов ведення очисних і підготовчих робіт за рахунок проведення попередньої дегазації вугільних шарів [2, с. 25]. При цьому рішення завдання по використанню шахтного метану дозволить знизити його викиди в атмосферу вентиляційними системами шахт. До економічних переваг ставиться низька собівартість і ціна, до технологічних - висока міцність і теплозберігаючі якості продукції, а можливість утилізації відходів вуглевидобутку обумовлює екологічні переваги.

У другу класифікаційну групу віднесені напрямки диверсифікованості, пов'язані з використанням шахтних вод. Особливістю функціонування вугільних шахт є те, що вони незалежно від обсягів видобутку вугілля відкачують на поверхню шахтну воду, обсяги якої в багато разів можуть перевищувати обсяги видаваної гірської маси.

Третю класифікаційну групу становлять напрямки диверсифікованості, пов'язані з використанням підземних вироблень вугільних шахт. У ході реструктуризації вугільної промисловості передбачається закриття значної кількості нерентабельних шахт, кожна з яких має багатокілометрову мережу вироблень і більші обсяги підземних просторів. Їх можна було б використовувати для господарських цілей, не пов'язаних з видобутком вугілля.

Четверта класифікаційна група поєднує напрямки диверсифікованості, пов’язані з використанням низькоякісного вугілля для одержання теплової й електричної енергії. Одним з таких рішень може стати створення підприємство з виробництва високоякісного, екологічно чистого, відповідного до рівня міжнародних стандартів, конкурентоспроможного побутового палива - вугільних брикетів з кам’яних вугіль і антрацитів [2, с. 31]. Таке паливо в 1,5 - 1,7 раз ефективніше кускового вугілля при спалюванні в печах і камінах, при цьому його можна одержувати з низькоякісного вугілля й відходів.

У результаті проведених досліджень можна зробити висновок, що реалізація стратегії диверсифікованості на вугільних шахтах шляхом освоєння нових напрямів діяльності дозволить:

1. Створити на базі шахт переробні підприємства із замкненим виробничим циклом, які крім вилучення вугілля дозволять забезпечити попутний видобуток і переробку метану, утилізувати й переробляти порожні породи й шлами.

2. Комплексно розв’язати екологічні проблеми, пов’язані з роботою шахти, - джерелом підвищеного забруднення навколишнього середовища:

- знизити викиди метану в атмосферу, який крім забруднення атмосфери руйнує озонова верства Землі;

- використовувати очищену й опріснену шахтну воду для технічного й питного водопостачання, скоротивши при цьому скидання водостоків у зовнішню мережу;

- утилізувати породу шляхом закладки виробленого простору шахт і проведення будівельних матеріалів;

3. Збільшити термін служби шахт, а також розв’язати соціально-економічні питання шахтарських селищ як шляхом збереження робочих місць на шахтах, так і створення нових за рахунок організації супутніх проведень;

4. Забезпечити використання як паливо для вироблення електроенергії на теплоенергетичних комплексах малої потужності низькосортного вугілля, відходів вуглевидобутку й вуглезбагачення, а також знизити собівартість видобутку вугілля й зробити шахти рентабельними підприємствами.

Список літератури: **1.** *Акмаев А.І., Белозерцев О.В.* Антикризове керування вугільними підприємствами на основі диверсифікованості їх діяльності.// Вісник ДонНТУ. – 2003.- №7. – С.6-13. **2.** *Булат А.Ф.* Про фундаментальні проблеми розробки вугільних родовищ України // Вугілля України. - 1997. -№1.-С. 14-17. **3.** *Булат А.Ф., Перепелица В.Г., Черемис І.Ф.* Диверсифікованість деяльности шахт у напрямку реструктуризації вугільної галузі // Вугілля України. - 2001. - № 1. - С. 5 - 7.